

Telegraful Român

Organ național-bisericesc

Abonamentul:

Un an 400 Lei. — Șase luni 200 Lei. — Trei luni 100 Lei. — Pentru străinătate un an 800 Lei. Pentru America 4 Dolari.

— Ziarul apare Marțea și Vineră —

Prețul inserțiunilor: un gir peti 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului „Telegraful Român”, Sibiu, Strada Mitropoliei Nr. 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegraful Român”, Strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză — Articole nepublicate nu se însolesc.

În preajma alegerilor comunale

Prolungindu-se termenul pentru actualele primării și consilii comunale, în cele din urmă se pune în aplicare noua lege administrativă. A arăta părțile bune și defectele acestei legi, socotim că nu e timpul; vom intra în amănunte după aplicare, care după toată probabilitatea ținând seamă de dezvoltarea istorică administrativă a diferitelor provincii nu putea fi alcătuită după un anumit model tip.

Pentru satele noastre cu gospodărie și autonomie de a-și conduce în regie averea obștească, spre deosebire de cele din vechiul Regat, — numărul consilierilor redus la nouă, îl aflăm prea mic față de 40 sau 20 din trecut, un număr care s'a stabilit în formă progresivă, după populație.

Formarea listelor cu acest număr restrâns a cauzat multă bătaie de cap la sate unde diferitele categorii de oameni nu s'au putut reprezenta cu numărul cuvenit pe o singură listă. Urmarea naturală a fost că cei nemulțumiți au depus o a doua listă. Al doilea motiv, care în formă concretă de cucuș, și-a vârat ciocul în frământările de interes pur local, a fost politica de partid, fie din o parte, fie din alta, care întrucât țărani noștri nu sunt declarați ca aparținători unui partid, a venit această politică și a început a-i clasa chiar și fără voia lor.

Interesele locale ale aceluiași oameni cu aceeași ocupație nu pot fi supuse microscopului migălos și pizmei schimbăcioase a vederilor politice care se dau dela centru, dela masa verde. Chiar în actualele alegeri comunale se dovedește cum interesele locale bine pricepute de cei cari trăiesc și cunosc referințele unei localități și unde oamenii locali s'au putut înțelege, — ordinele din centru au nimicit orice apropiere în direcție românească și au preferat înțelegerea cu socialiștii și comuniștii, decât cu alți români din alte partide. Poate niciări nu e mai eclatantă această procedură ca aici la Sibiu, în oraș. Deoparte un front unic compus din 3 partide politice, de altă parte, partidul național în alianță cu socialiștii, comuniștii și jidanii — numai cu Românii ceiaștii, nu.

La sate și la orașe, dacă preotul nu e consilier de drept, ales nu poate fi. Pentru satele cu majoritate străină e un mare rău, căci cine să reprezinte interesele elementului românesc într'un consiliu compus din străini de legea și neamul nostru? Dar nu numai la sate. În orașele din Ardeal, afară de 3—4, cultul minoritar, dar majoritar în oraș, va fi reprezentat, — iar

religia dominantă nu-și are consilierul său. Cunoaștem ce au fost în trecut aceste cetăți ocupate în întregime numai de străini, — iar bietul român era sfidat și ținut de parte de averea obștească la care contribuia, dar fără să-și poată spune cuvântul, fără a beneficia pe vre-o cale oarecare.

Interesele locale nu trebuie orientate după busola intereselor de partid, ci trebuie privite din punct de vedere curat românesc, bisericesc, cultural etc.

Pentru biserica noastră e o mare binefacere când într-o comună este o primărie și un consiliu cu membrii înțelecători pentru ideile propagate de organele bisericii, care nu caută stăpânire efemeră, ci stăpânire de suflete. Și cât de grea și neplăcută e situația preotului când organele administrative privesc cu răutate spre misiunea acestei instituții cu caracter divin!

Preotul ortodox român să caute a atenua aceste divergențe izvorâte din alte interese decât cele locale, decât cele ale misiunii sale. În toiul frământărilor să caute o modalitate de armistițiu. Iar când încăpăținarea unor oameni de partid ar căuta interese străine, egoiste, — să le faci judecata și să arete a cui este răspunderea pentru eventuala nereușită. Acesta e cazul la Sibiu, înaintea alegerilor. Aici s'au convocat toți oamenii de bine și li s'a explicat situația cu răspunderile cari apăsă asupra conștiinței aceluiași oameni cari nu au fost capabili după atâtea rugăminți și apeluri a se desbăra de îngusta privire a intereselor de partid, îmbrăcate într-o haină străvezie de confesionalism bolnăvicios.

Conștiința națională. Pentru această ne trebuie încă școală, și amar vom plăti-o jertfind interesele neamului și perzând lupta. Ne vom cumiți la vreme? Așteptăm.

Un interesant studiu

referitor la averea bisericilor și școalelor noastre confesionale s'a publicat ca supliment la „Biserica și Școala” din Arad Nr. 6/1926 din peana savanțului juriconsult al Consistoratului diecezan din Arad, domnul avocat Dr. Cornel Ianca.

Studiul tratează o chestiune actuală și de mare însemnătate pentru biserica noastră acum când statul român vrea să se facă stăpân pe edificiile școalelor noastre confesionale.

Autorul arată, în mod clar și documentat, cum averile bisericilor și școalelor noastre provin din competența țesăturii tobagi, primită cu ocasiunea segregării 13 lazurilor comune, în conformitate cu §-ii 3 și 4 al art. VII/1836. Arată mai departe cum cu ocazia introducerii cărților fundare, funcționarii de atunci nemți, au introdus în cărțile fundare ca proprietari, în local bisericilor — a adevăraților proprietari — pe institutele de ele create și susținute: Schule,

Schulfond, Pfarfond ș. a. — Arată cum guvernul maghiar — sub Apponyi mai ales — a încercat pe temeiul acestor introduceri greșite, să declare aceste averi, drept avere a statului. Cum însă „Curia maghiară” însăși în deciziunile sale cu numărul 3318/1911 și 2492/1910 a declarat: că pământurile și peste tot averile noastre școlare, formând proprietatea exclusivă a comunelor bisericilor, fără învoirea și aprobarea forurilor superioare bisericilor, nu pot fi înstrăinate și luate dela biserică.

Autorul arată mai departe, cum guvernul nostru românesc încearcă să întrecă pe cel unguresc în răvna de a spolia bisericile noastre de proprietățile lor amarnic câștigate. Cum în deosebi dl. ministru de justiție a interzis judecătorilor, ca foruri fundare de a rectifica în cărțile fundare introducerea greșită și de a introduce pe biserică, ca adevărați proprietari, în cărțile fundare. Iar dl. ministru al agriculturii și domeniilor, cum a dispus ca pământurile în cartea fundare ca proprietate a școlilor confesionale introduse, să se exproprieze și să se dea în proprietatea învățătorilor de stat.

Tot în memorabilul studiu al dlui avocat Dr. Cornel Ianca oțăm că Consistoratul diecezan din Arad, n'a stat nepăsător față de pomenirea guvernului român împotriva averii bisericilor noastre; ci în ședința sa plenară din 1 Octombrie 1925, protestând mai întâi împotriva dispozițiilor nedrepte ministeriale — a decis ca toate organele bisericilor să-și țină de datorință sfântă a face totul ca averile imobile bisericilor, să se mențină în mâinile adevăraților lor proprietari și să se întreprindă pașii trebuincioși, pentru ca introducerea din cartea fundare greșită să se rectifice, introducându-se în cartea fundare bisericile ca adevărați proprietari.

Di. juriconsult Dr. Cornel Ianca nu s'a mîngîie însă numai pe lângă expunerea stării corecte a lucrurilor, ci dă și toate îndrumările necesare; ba merge încă și mai departe expunând în articolul său și formulările pentru petițiile ce trebuie înaintate judecătorilor, ca foruri fundare, precum și pentru documentele ce sînt a să acționa și alături la aceste petiții.

Studiul dlui juriconsult Dr. Ianca e, după cum se vede — de o deosebită importanță pentru bisericile și școalele noastre și conservarea averii lor. El poate servi ca îndreptător și pentru bisericile noastre din Arhidieceză, unde — afară de fundul regiu — averile bisericilor în același mod au fost acvitate.

Ba, și ca ocazia unei comasări creștinite noastre au lăsat o parte însemnată din competențele lor pe seama bisericilor și școalelor lor confesionale. Și numai cu începere din anul 1868 și pe temeiul §-ului 39 al art. de lege XXXVIII din 1868 s'a pus fundamentul pentru ciadirea averii școalelor, așa numite comunale, — azi școale de stat, — dispunându-se ca, la ocazia unei comasări și segregării vilioare, cel puțin una a sata parte din teritoriul ce are să fie împărțit, să se separeze pe seama școalelor comunale existente sau ce se vor înființa.

Asupra acestui teritoriu statul are pretenșii de drept. Și dacă s'ar mărgini să se pretindă numai pe acesta, n'ar veni cu bisericile în conflict.

Juriconsultul Consistoratului arhidiecezan ortodox român din Sibiu.

Noul regim al cultelor

În organul, mai mult sau mai puțin oficial al cercurilor bisericești politice dela Blaj, Unirea (din 13 Februarie a. c.) se revine asupra articolului 41 referitor la trecerea averilor bisericești, în cazul când majoritatea membrilor unei comunități religioase trece la alt cult. După Unirea, în considerare că trecerea averilor s'ar împotrivi și dispozițiilor canonice ale bisericii ortodoxe (ceea ce este absolut inexact), și în considerarea atitudinii de împotrivire a arhierilor uniști și a parlamentarilor uniți, plus primejdia pocăitismului amenințător pentru ortodoxism, (în realitate e mai amenințător pentru greco-catolici) în fața acestor considerații, de ministru Lăpe-datu — continuă Unirea — «a trebuit să cedeze» (catolicismul apusean) «arătându-se aplicat să modifice articolul, în sensul că averile bisericești să nu treacă decât în cazul când întreaga comunitate ar adopta un alt cult recunoscut de legea țării».

De oarecând însă este știut, că nu va fi loc mai greu să se găsească o minoritate infimă, sau chiar un ori doi împotriviți al trecerii, articolul astfel redactat ar fi o foarte simplă eludare a legii. Dar, în același timp, ar fi și o lovitură aplicată articolului 22 al constituției noastre, care decretază absoluta libertate de conștiință.

Libertatea de conștiință ar fi adevărat jignită și împiedecată atunci, când un articol de lege al regimului cultelor ar spune — ca un fel de amenințare — credincioșilor, că bisericești și averile ei nu le aparțin, dacă trec la alt cult; va să zică, se încearcă a-i păstra cu sila într-o anumită comunitate, din care ei voiesc să lase după cea mai bună a lor convingere.

Ear această silnicie nu se poate admite sub nici un cuvânt, fără atingerea constituției.

Noi nu putem crede că dl. ministru Lăpe-datu va stăruî în atitudine atât de nenorocită adoptată din partea d-sale abia de câteva zile, el va reveni însuși și va sta întru alături și altora să găsească singura cale pe care un ministru cu simț de răspundere poate să umble în țara noastră. Ne este peste puțină să credem, că D-Sa ca ardelean, să ignoreze realitățile vieții noastre. În tot cazul D-Sa se găsește la o răspântie, cum în cartea politică a D-Sale, nu credem să mai ajungă.

La alții, și la noi

Când minoritarii noștri își manifestă nemulțumirile în noua situație ce li se crează în statul român, nu va fi poate de prisos să le punem înaintea ochilor tratamentul de care se bucură minoritarii altor țări europene.

FOIȘOARA

Icoane din viața bisericii

— Anul 1804 —

(Urmare)

363. Preașfințitul D. Episcop neunit al Aradului Pavel Avacumovici, de datul 19 Martie pres. 9 Aprilie a. c. la scrierea Consistoriului din 24 Februarie a. c. răspunde, că din acea i se vede, ca cum fără nici o bonificație s'ar pofti dela dânsul S. mir, de vreme ce nice preotul pentru aducerea lui trimis, care s'au zis a fi feciorul protopopului dela Tebea, au arătat scrișoare dela Consistorium, sau că ar fi așut pentru bonificație măcar un crețariu, nici Consistorium arată, cât a fost trimis, și pentru aceea fiindcă în cinsto a-l da nice obiceiului nu este, nice eșitul despre aceea intimat prea înalt nu îndatorează. Consistoriumul după îndreptarea, care la 12 zile Septembrie a. tr. am fost dat, să trimiță om anunit până'n Paști, căci după aceea cugea a merge la Carlovți.

Mai încolo să se răspundă, precum Consistoriumul tocmai nu pricepe de unde poate pomenitul D. Episcop zice, precum Consistoriumul ar voi să capete trebuinciosul pe seama ac stei eparhii S. mir în cinsto, de vreme ce precum în toate scrisorile dela început în treaba aceasta trimise numai pe lângă făgăduirea pli-

Astfel, despre modul cum se administrează b. o. Tirolul de sud, în partea sa locuită de nemți, ne aduce câteva informații chiar un ziar minoritar, Tageblatt din Sibiu, dela 31 Ianuar 1926. Eată amănuntele mai de seamă, probabil cu unele «împodobiri» interesate, săvârșite de minoritari:

Legi și ordonanțe, în Tirolul sudic, apar exclusiv în limba italiană. Nici o inscripție publică, nici un afiș, nici o firmă nu poate întrebuița limba germană. Toate numirile de localități se italianizează, (la noi, în România, Tageblatt are o listă întreagă de germanizări: cea mai nouă numire în această listă este, pentru Careii-mari, Gross Karol, după ungureșcul Nagy-Károly). Societățile alpine și de pompieri tirolezi sânt desființate și averea lor confiscată. Întruniri nu se admit. Sânt preoți trimiși anume pentru a promova italienizarea provinciei; acești preoți cer dela altar să nu se mai rostască rugăciuni în limba nemțească. Privitor la chestiunea școlară, ministrul de instrucțiune fascist ar fi declarat oficial:

«Scopul măsurilor, luate în ramul școlar, este desnaționalizarea locuitorilor de origine germană» (Lucrul nu e tocmai așa, ci: opera de italianizare în Adige și Trentin se urmează în scop de a se recăștiga poporata de origine italiană care și-a pierdut acest caracter prin asimilare). Dar tânguirea zice mai departe:

Conform acestei declarații au fost închise toate azilele (grădinițe) de copii. Legea dela 1 Octombrie 1923 a distrus cu o singură lovitură multe școli primare nemțești. Întrebuițarea literelor gotice este interzisă, și se admit numai literale latine. (La adecă, nici literale gotice nu s'altceva decât tot latine, turnate însă în forme neigene pentru ochi; — cărți germane de medicină, pe cât știm, nu se tipăresc cu caractere gotice).

În sfârșit, tot în chestiune școlară, se arată că rezultatele examenului de maturitate (baccalaureat) întrec în partea locului până și pe cele românești: dintre 61 abiturienți ai unei școli secundare tiroleze au trecut examenul numai 5. Examenul s'a dat înaintea unei comisii «străine», și firește, în limba italiană...

Seria tânguirii și a învinuirii se continuă în aceeași coardă. S'ar putea întregi însă această serie cu adevărat, că nic Germania n'a tolerat vreodată, și nici astăzi nu tolerează, școli în limba polonă în teritoriile unde există minorități poloneze. Același lucru se poate spune despre Ungaria actuală, care nu suferă școli nemaghiare în localitățile cu minorități.

Și, după toate cele petrecute în Tirolul sudic, Societatea Națională n'a luat nici o poziție în fața stărilor din — Italia, și probabil nici nu va lua.

— Ear la noi, în România cărțile de astăzi, minoritarii noștri, sub cuvânt că nu realizăm toate angajamentele luate de a-i trata cu îngrijire părintească, își îndreaptă privirile adeseori peste hotare. În fapt însă, statul le crează și le susține școli, al căror număr a sporit an de an. Tot asemenea se asigură prin lege preciză menținerea bisericilor minoritare în cea mai deplină libertate.

Privilegiul și favorurile personale însă, vor trebui să înceteze cu desăvârșire, sub orice guvern s'ar afla țara.

INFORMAȚIUNI

Decorații. PP. SS. LL. Episcopii Ioan al armatei și Grigorie al Aradului, au fost decorați din partea Majestății Sale Regelui cu Coroana României gradul de mare ofițer. Dl. Iosif Iancu, inspector general, deputat în sinodul arhidiecezan, cu Coroana României gradul de comandor. Protopopul Dr. Iosif Blaga din Brașov și parohul Ioan Duma din Petroșeni cu Steaua României gradul ofițer.

Primul dar oferit principelui moștenitor al tronului, A. Sale Regale Mihai, este o trăsuriță cu doi cai pony. Darul s'a făcut din partea unui grup de cetățeni dela Timișoara în frunte cu prefectul județului, Ion Oprea.

Împotriva celor prea moderni. Regele bulgar Boris și principesa Eudoxia, sora sa, au început o înfrântă combatere împotriva dansurilor din cale afară «moderne». În lucrarea aceasta ei sânt ajutați și de reprezentanți bisericii bulgare.

Habotnicii. Rabinul Wise din New-York a rostit în sinagoga o predică, unde sună că iudovimea ar trebui să cunoască învățăturile lui Iisus, care a fost un mare învățator evreu. Toți rabinii habotnici din Statele unite au declarat lui Wise, că este un lapădat de lege, și de aceea îl afuriscă în sinagoge.

431. Preașfințitul D. Episcop al Aradului Pavel Avacumovici de datul 19 Aprilie pres. 7 Maiu a. c. înștiințează precum prin de curând preoții dieci Ioan Floarea dela Rod, Ioan Ciungar dela Decea, Mateiu Popoviciu dela Kebele Sent Ivan Mateș Andreu dela Kis-Dobăca și Ilie Toda dela Maroš Ropand poftitul pe seama acestei Eparchii S. Mir sub pecetea sa adăogând mai încolo ca vasul, în care se aduce, spre al sfârșit să nu se întrebuițeze, ci în foc să se arză, iar încât i pentru bonificație, aceasta o lasă la discreția și putința Consistoriumului, de vreme ce S. Mir nice-l prefacește, nice-l vinde, ci de dăruire pentru dăruire. Mai pe urmă pofteste a i se trimite înștiințare cum și când s'au primit pomenitul mir sfânt.

Să se facă circular la toți protopopii, ca pentru căpătarea acestui sfânt mir pe seama bisericilor, cari ar fi lipsite cu trebuinciosul spre acest sfârșit vas lăcoace sau însuș să vină, sau pe un preot cuvios să trimiță, iar încât i pentru poftită, de cătră D. Episcop înștiințare se va face după primirea pomenitului mir sfânt.

(Va urma)

Meșterul Nicu. A apărut Buletinul 39 al desp. Sibiu al Asociației culturale, sub titlul Meșterul Nicu, povestire din viața pictorului Nicolae Grigorescu, lectură pentru secțiunile literare la sate și orașe, de Horia Petra-Petrescu. Se împarte gratuit.

